За кустос Балабански
Виж стр. 3–4

За художник Мескин
Виж стр. 6

За историка Чилингиров
Виж стр. 8

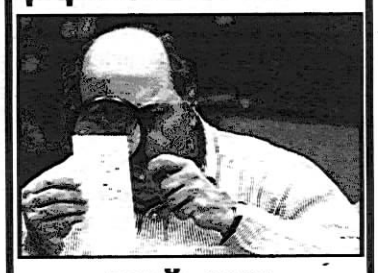
ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦЪРКОВЕН АРХИВ В РИМ

АБАГАР 1

КАТОЛИЧЕСКИ ВЕСТНИК

Година XIV Брой 6 (162) юни 2005 г. 2 ст.

ДНЕВНИК

МАЙ 2005

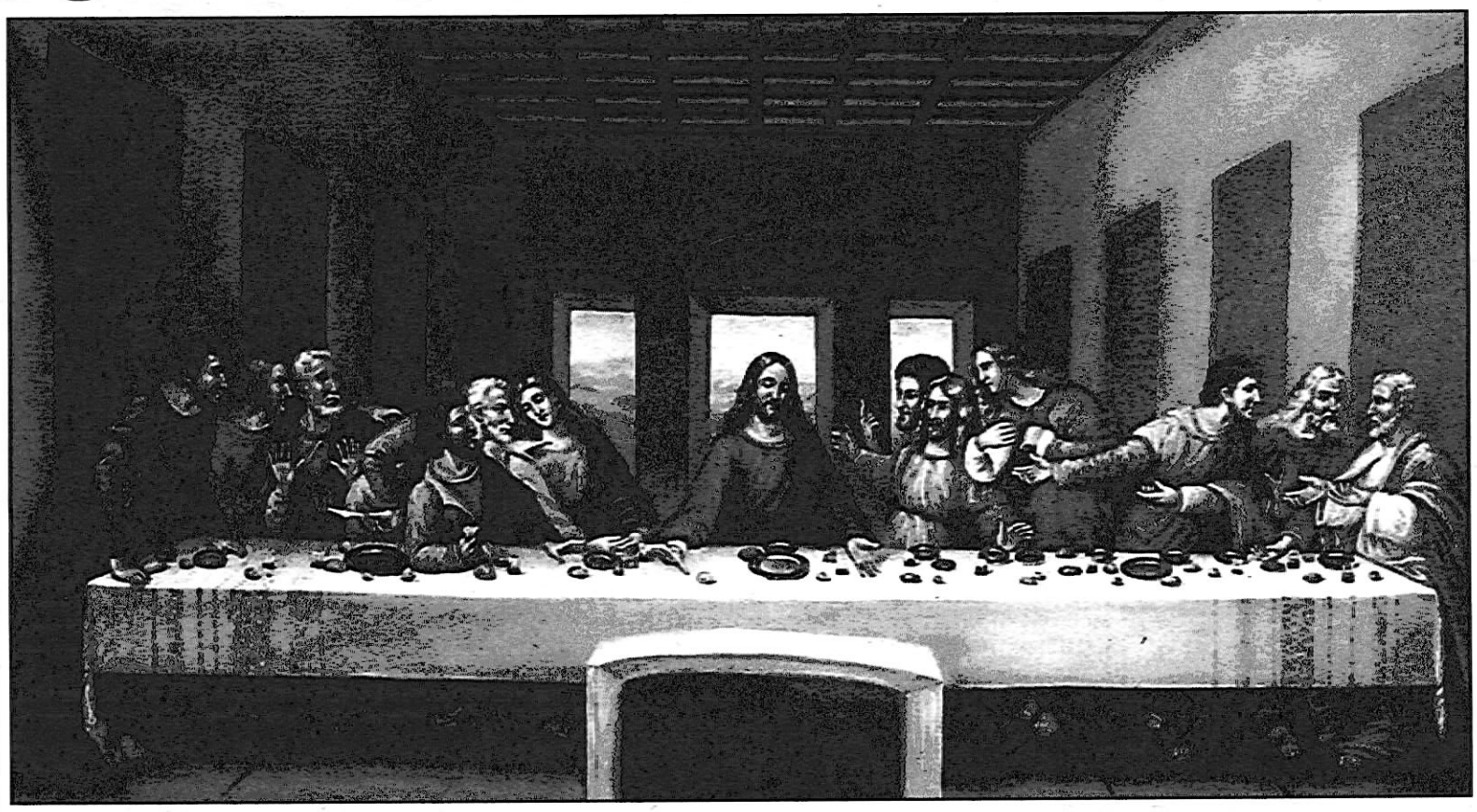
Първи Май си беше като Първи Май, а Великден, който падаше на същия ден - като Великден: труд и празник се посрещнаха в равна степен и еднаква доза в двора на Дом Абагар. По едно и също време ни гостуваха елитите на италианската колония и на банатската общност - десет души

(Продължава на 2 стр.)

Бестселъри

Леонардо: Шифърът на Дан Браун

Леонардо да Винчи (1452-1519), връх на ренесансовото изкуство, човек с превратна биография и признати интереси в много отрасли на зараждащата се модерна наука, доколкото е известно, не се е занимавал с белетристика, а още по-малко с трилъри. Сигурни сме обаче, че и в този печеливш жанр нямаше да остане на опашката на гилдията, ако беше пробвал. По-късният манипулатор на неговия вътрешен свят, Дан Браун, автора на нашумялото напоследък и у нас издание *Шифърът на Леонардо*, сигурно нямаше да има шанс в съревнованието.

Шифърът е в прозорците!

Шифърът

Рационален човек, какъвто си беше по общоприето мнение на своите съвременници, Леонардо щеше да разкрие като първо шифъра на Дан Браун залегнал като недотам скрита нишка през 105-те главички на романа, 24-часовия му екшън и 1675-годишната тайна. Авторът е обожател на долния триъгълник на женската анатомия, но не просто така, естетично и естествено както при нормалните хора, а по-скоро мистично, като култ и всечовешка кауза. Привижда му се (недотам) скрита във всички пирамидообразни и конусови очертания на небосклона, в изображения на изкуството и в архитектурата на катедрали и музеи, даже в празното пространство и перспективата на *Тайната вечеря* от Леонардо. Сигурно не бъркаме, като виждаме в позициите му явни постулати на вълната от течения, обобщени под общото наименование New Age със склонността им към събирателство на разновиден материал от източни култове и съвременни влечения и практики (Виж в. Абагар, брой 12, 1998), както и постулати на феминистското движение, с които се занимаваше миналата година около това време Ватиканската декларация за мястото и ролята на жената в църквата и в обществото днес, и най-вече тези на екстремното му крило, което пледира не само за приравняване на непризнатите права на жените с тези на мъжете, а и за предимствата им пред мъжете, и пълната им природна самозадоволеност чрез свободни двуполови и еднополови връзки (Виж в. Абагар, брой 10, 2004). Интересът на автора се превръща в кауза, когато разбира, че кумирът на неговото влечение е жертва на древен заговор да бъде потулен, с водеща сила католическата църква, със спицкомандана й ордена Опус Деи. Контурите и пътеките на този заговор представляват тъканта на романа, сгъстена в една 24 - часова инфарктна драма, със светли и тъмни герои - едните за заговора, а другите за каузата.

Плагиатство

Въпреки твърденията си, че е положил значителен труд да се осведоми задълбочено по възловите места на събитието и по етапите както на заговора, така и на борбата за оцеляване на съкровената истина, информираността на автора не надвишава забележително данни, каквито се набират по страниците на един вседостъпен пътеводител Мишлен или едно журналистическо разследване формат Пулицер. Разследващият журналист Дейвид Шугартс, въпреки че бил пленен от трилъра, разкрива 42 фактуални грешки в сектора на науката и историята. В същност Дан Браун е прекалено зависим от една единствена монография, тази на М. Бийджънт, Ричард Лий и Хенри Линкълн, „Светата кръв и Свещеният Граал“ (1982, сега и в български превод), тя самата отчасти изградена около колосалната измама от 50-60-те години, романа „Златото от Рен-льо-Шато“ (1967, също в български превод) - едната и другата сериозно оспорвани от историци и репортери. Както бе широко разпространено в медиите, днес авторът Дан Браун е подведен под съд за плагиатство от споменатите автори. Става така, че спорът ни е толкова с Дан Браун, колкото с авторите, от които заимства лековатата си информация, както и с ефирно тънката обща култура на най-голямата част от феновете му, за съжаление повечето от тях static християни, недозрели до необходимото равнище нито на вярата си, нито на културата, която я съпътства.

Хилядолетната драма

Двадесет и четиричасовата драма на трилъра е с претенции, че обобщава една хилядолетна конфронтация в човечеството между сили, които пледират за превъзходната роля на женствеността и тези, които я оборват и потулят. Изрично са споменати и съответно третирани личности, събития, моменти и символи, олицетворени чрез понятия доста свободно разтягани, дето се казва, като локуми по страниците на бестселъра. Налага ни се да подберем онези, които ни се струват ключови за разгъването на силно надутата сага. В подкрепа на тезата си като положителни герои авторът набляга специално на: фигурата на Мария Магдалина, митичния предмет *Свещения граал*, рицарския орден на тамплиерите (съответно, Сионския приорат), ренесансовия гений Леонардо да Винчи. Като отрицателни фактори са посочени Константин Велики в древността, свикал един важен християнски събор в Никея през 325 г, за да промени статута на Христа от човек с особено положително отношение към жените (даже поклонник на древната богиня майка), каквато го разбирали дотогава по-голямата част от последователите му, в този на бог от мъжки тип и с мъжки манталитет, и Опус Деи - католически орден, създаден в Испания в края на 20-те години, специално, за да се бори с всички позволени и непозволени средства срещу надигащия днес глава феминизъм.

Мария Магдалина

Централна загадка в романа е личността и съдбата на Мария Магдалина (по родното й място Магдала при Галилейско море). Явява се в обкръжението на Христа в началото на проповедническата му дейност като една от заможните галилейски жени, които дейно спонсорират благовестването му: „С него бяха дванадесетте (апосто-

(Продължава на 2 стр.)

ДНЕВНИК

(Продължава от 1 стр.)

едната, 23-ма втората, или 33-ма общо, плюс домакините, които бяхме още трима (по-правилно, четирима с четироногия пазач на твърдината). Това означаваше допълнителен труд за екипа ни при посрещането на гостите, но и повишени промили настроение за всички. Няма да издаваме, нито ще коментираме по блюдата, тавите и шишетата, само ще уверим, че по-голямата част следващият ден поеха пътя към низините и бяха споделени с понуждаещи се от нас хора. За нас останаха споменът от добрите разговори, глъчта на щастливи приятели, благопожелателни наздравици, фолклорни изпълнения на талантливи гости (Виж също тук на друго място).

В понеделник взехме участие, в различни качества, в провеждането на най-голямото хоро в историята на човечеството на площад Александър Батенберг. Между стъпките възстановихме някои стари връзки с по-избледнели с времето в паметта ни образи на стари наши събеседници при други условия. Появи се, сега със семейство и 11-годишна дъщеря Елеонора-Петра, Николай Гацев, тогава - говорим за 1990г. - изследовател от Център Дуйчев, а днес политик и предприемач. С него беше и съпругата му Ани Янева, художничка и изкуствоведка, а сега и в политиката. Още същата вечер пожелаха да се запознаят с дома ни.

Следващият ден екипът ни се раздели на три лъча за посрещането на сложните задачи от деня. Докато Надя пазеше дома и пазача му, Светлана се грижеше за отпечатването на изключителния брой 5-ти с акцент двамата папи, ние си уреждахме паспорта, билета за полета, сметки, статута на дома, детайли по външността ни.

В сряда броят тръгна към елитните си адресати, разнасян от пощата или на ръка, а ние - по последните задачи преди поредния полет. За да не се повтаряме, ще спомена само местата на трите миниколоквиума: Опашката на Коня, Клуба на Италианците, Чешкия клуб.

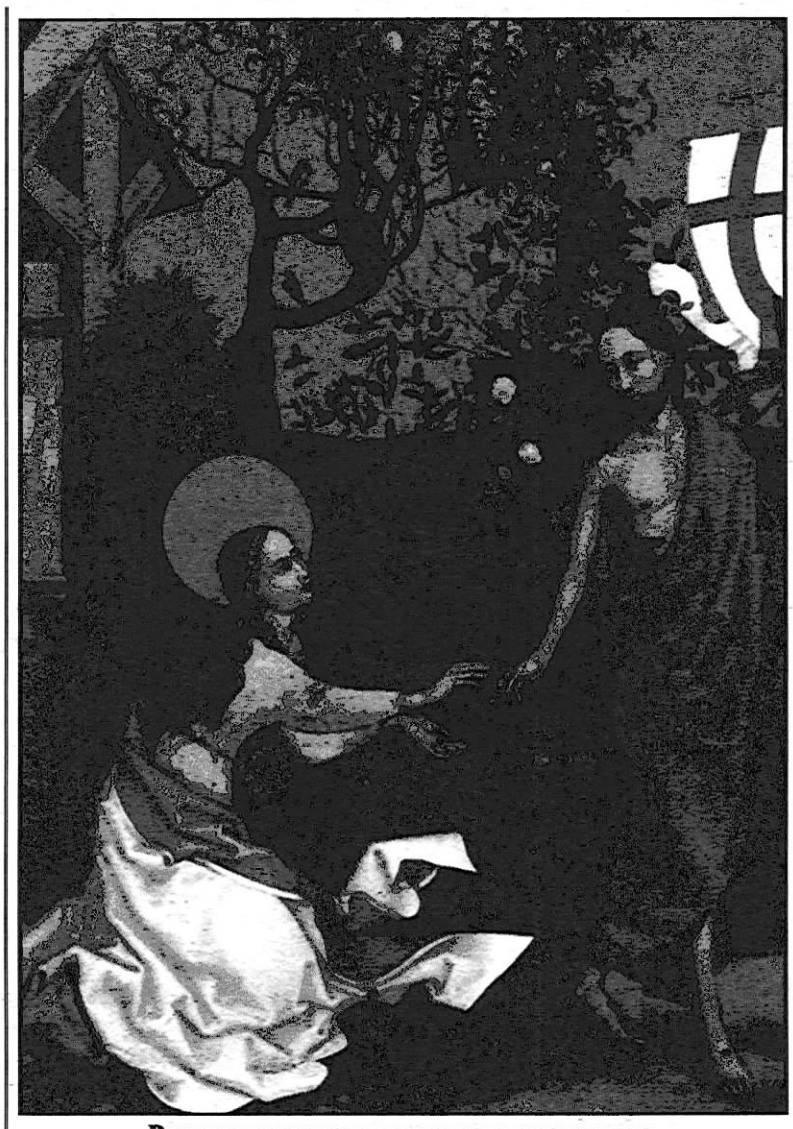
На 5-ти, 185-годишнина от смъртта на Наполеон Бонапарт - припомни ни го спътник от градския транспорт - в 16 часа бяхме на летище София, където си бяхме дали последни срещи със сътрудници. Сред чакащите зърнахме старо римско познанство, чиновника от ватиканския отдел за източнообрядните католици, Джанни Бруньетти, човека, който най-точно ни осведомява за състоянието на бившия нунций в България, Марио Рици. Бил някак позакъсал със здравето напоследък. В Рим ни пое семейство Шишманови-Риналди в пълен състав, с богат резервоар устна и графична информация за смяната на върха между двамата папи.

(Продължава на 3 стр.)

Леонардо: Шифърът на Дан Браун

(Продължава от 1 стр.)

ли) и някои жени, които той бе излекувал от зли духове и болести: Мария, наричана Магдалина, от която бяха излезли седем бяса, и Йоана, жена на Хуза, домакин Иродов, и много други, които му обслужваха с имотите си“ (Лука 8, 1-3). Тя специално изпъква в някои моменти от последните дни и часове от живота на Спасителя: застава до него, заедно с други жени, когато ученици му го изоставят; грижи се за погребението му; първа получава уверението, че той е жив: „Възкръснал рано в първия ден на седмицата, Исус се яви първом на Мария Магдалина, от която бе изгонил седем бяса“ (Марко 16, 9), На Запад, още през първите векове съществува тенденцията да ѝ се приписват също епизоди от живота на други две жени отбелязани в евангелския текст - Мария сестрата на Марта и на Лазар (Лк 10, 38-42; Йоан 12, 1-8) и неназованата блудница (Лука 6, 36-50). Този обобщен образ се налага (в хомилетиката, иконографията, литургията и календара) най-вече, след като в края на VI век папа Григорий Велики, известен на Изток като Григорий Двуслов, го възприема в писанията си. От XVI век обаче обобщението се оспорва от агиографи и библеисти, като днес е общоприето споменатите фигури да са различни лица и следователно Мария Магдалина да не е нито бивша блудница, нито сестра на Лазар, възкресен от Христа след като бил четири дни в гроба... Източните отци от своя страна, като Ориген (III век), недвусмислено я различават от споменатите ѝ именници, и я възприемат изключително като една от заможните жени, които подкрепят материално и обслужват Спасителя и учениците му. Тя не се явява повече в следващите новозаветни писания, но е спомената в някои неканонични фрагменти, като тези открити в Наг Хамади (Египет) през 1945 г., където се набляга на близостта ѝ с Христа и на известно нейно приравняване с апостолите. Въпреки че казаното там за нея не е стопроцентно идентично със съдържанието на новозаветните книги, по същество то не противоречи на известното ни у тях. Възможно е в тези допълнителни щрихи да е отразено първоначално някакво предание, от рода на онази информация, за която апостол Йоан твърди, че е толкова мащабна, че ако „би се написало подробно, чини ми се, и цял свят не би побрал написаните книги“ (Йоан 21, 25). Подревната традиция, възприета на Изток, локализира нейната гробница край град Ефес в Западна Мала Азия, местност свързана също с последните години на Божията Майка и на апостол Йоан. Пребиваването ѝ на Запад до Франция и Британските острови представлява едно определено късно допълнение, отчасти свързано с житието на една доста популярна отшелничка, Мария Египетска (V век). Сред предполагаемите местонахождения на мощите ѝ, през IX век взема връх Везле, едно от средищата на по-късните кръстоносни походи. Така Магдалина се превръща в признак на рицарска доблест и призив за освобождението на Божи гроб. Напълно произволно е предположението на Дан Браун в „Шифъра на Леонардо“, че тя замества апостол Йоан до Спасителя в известния стенопис на „Тайната вечеря“ в Милано (гл. 58). С дълги коси и гладки черти през ренесанса се изобразяват юноши и младежи, какъвто е бил апостол Йоан. Жените са най-често със стегнати коси, покрити със забрадки или воали, особено когато са на публични места. Женски анатомични очертания, за каквито се плеща в романа, могат да бъдат разчетени също по дрехите на другите апостоли и на Спасителя от болнавата фантазия на всеки психопат. Известно е също, че поради някакъв дефект в боите картината е претърпяла толкова много реставрации през вековете, започвайки непосредствено след изографисването ѝ, че всякакъв коментар по цветовете на одеждите и тена на образите, изхождайки от днешното ѝ състояние е, меко казано, спорно.

Възкръснал рано в първия ден на седмицата, Исус се яви първом на Мария Магдалина

Константин Велики

Съборът, свикан в Никея от император Константин Велики през 325 г., е наистина от капитално значение за съдбата на християнската религия. На него съборно (над 300 отци срещу само двама възразяващи) формулират като *единосъщие* връзката между Исуса Христа - вече признат от последователите му като въплътено Божие Слово (Логос) - с Бога Отца, и следователно божественото му естество. Възразяващите срещу това определение арианци (последователи на александрийския презвитер Арий) бяха отлъчени от църквата. Погрешно е обаче да се твърди, както прави авторът, че от този събор, по волята на Константин, води началото си католическата (респективно, православната) църква (гл. 55). Десетилетия наред арианците се радваха на покровителството на Константин и приемниците му до края на века, което им позволява да посеят доктрините си сред германските племена от Балканите през Средна Европа, Франция и Испания до Северна Африка: готи, лангобарди, вандали. Повечето от тях бяха постепенно възвърнати в лоното на католическата църква до края на VI век. За целта за пръв път бе въведена в символа на вярата известната клауза „*от Отца и Сина*“, именно за да бъде достатъчно ясно подчертано божественото естество на Христа - едно уточнение подклаждало по-късния спор между източноправославните и католическата църква.

Що се касае за подбора на каноничните, ортодоксални писания, известни като Новия завет, те не бяха нито селекционирани, нито канонизирани на този събор, изхвърляйки от християнската традиция всички други алтернативни писания, като тези, открити в Наг Хамади, с цел да се оправдае нововъведеният божествен статут на Исуса Христа, както твърди авторът, а бяха вече определени от църковната практика въз основата на установена връзка на дадена книга с определен апостол или негов близък сътрудник. Кодекс Муратори от II век свидетелства за практически пълен списък още тогава - век и половина преди въпросния събор. Разколът с гностиците, позоваващи се на други верски авторитети, беше факт много преди ортодоксалното крило на християнската църква (не просто Ватикана, както твърди авторът) да получи право на съществуване в Римската империя (Миланski edikt 313), а още по-малко някаква привилегирована и ексклузивна позиция, получена само в края на оня век по време на император Теодосий.

Свещеният Граал

Любимата легенда на средновековните рицари за някакъв свещен, до известна степен и вълшебен предмет (блюдо, чаша, бисер) свързан с Христа, се появява най-рано в Летописите на монаха Хелинандус (+ 1240), отнасящи се за 717 г., където се споменава за някакъв отшелник, получил видение за своеобразен поднос, ползван на Тайната вечеря, наречен „градале“, като обяснява, че името му означавало поднасянето на храната от горния до долния край на масата като „по степени“ (gradus). Чудното било, че храната в него никога не намалявала. Редица рицарски „сериали“ през годините на кръстоносните походи, и най-вече между края на XII и първата половина на XIII век, са изградени около търсенето на Свещения Граал сред големи премеждия. През Ренесанса легендата заглъхва, за да възкръсне отново по време на романтизма (XIX век), включително и в големите музикални произведения (Вагнер), а по-късно и във филмовата продукция - от Крал Артур до Властелина на пръстените. Няма улики да е бил проявяван интерес към темата сред хуманистите от XV-XVI век.

Тамплиери

Най-известният рицарски орден заедно с малтийския, допринесли значително за задържането на заплахата срещу християнската цивилизация, идваща от изток. Според едно ранно предание той е бил учреден от девет рицари в Йерусалим през 1118 г. с цел да охраняват достъпите до Свещения град за поклонниците идващи да почетат Светите места. Те се превръщат в мощна религиозна и военна сила, особено след като през 1128 г. църквата ги признава като монашески военен орден, когато попадат под влиянието на обновителя на бенедектинския орден св. Бернард Клервалски (1090-1153), който пише устава им и ги причислява към факторите за вътрешно обновление на църквата през XII-XIII век. През цялото време, до падането на последната западно-християнска твърдина Сен-Жан-д'Акр през 1240 г., тамплие-

рите представляват елитния корпус на християнските сили във всички важни сблъсъци. Поради вековното им присъствие по източните територии и установените връзки с населението и институциите по местата, овладяването на комуникациите и обмените - включително и финансовите - с останалия свят те набират реална власт - военна, религиозна и икономическа - която съперничи на другите институции: папската, Латинската империя (1204-1265), Византия, Венеция и другите европейски държави с интереси на Изток. Всичко това поражда ненавист и завист сред някои среди на Запад и най-вече във Франция, където през XIII-XIV век се съсредоточава военната, политическата и църковната власт (папите поемат резиденция в Авиньон). През 1307 г. те са съдени и разтурени с обвинения от догматичен и морален характер. Съществуват улики, че по-места те продължили да просъществуват нелегално. Малко вероятно е обаче да са надживели края на XIV век, въпреки претенциите на масонски ложи и на разновидни секти, че носят наследството на тамплиерите. За основната си теза за вековния заговор срещу истината за Мария Магдалина като митична родоначалничка на френската династия на меровингите (551-751) авторът се позовава на „Тайните досиета" от петдесетина машинописни листове, съдържащи редица родословни дървета, поверени на Националната библиотека в Париж през 1967 г., с твърдението че са извлечени от летописите на някакъв „Сионски приорат (абатство, орден)", който претендира, че съществува от XI век, тясно свързан с тамплиерите (гл. 37), Наскоро ръководството му промени датата на раждането на ордена: било през XVIII век. В същност той е основан през 1956 г. от френски роялисти с крайнодесни убеждения и нескрит антисемитизъм, няколкократно разобличаван съдебно и медийно. Основателят му и единствен доказан председател Пиер Плантар (1920-2000) публично се разграничи от твърденията на авторите на „Светата кръв и Свещения Граал", които го цитират, за някакво Христово потомство в родословието на френската монархия. Дан Браун не се сеща да цитира опровержението на главния си източник за светотатствената фабула.

Леонардо

Кръстникът на романа, Леонардо да Винчи (1452-1519), е не само чедо на Ренесанса, а и христоматиен пример на стремежите и вълненията на онова *време разделно* между две основни епохи на Западната цивилизация, олицетворение на съмненията, въпросите, възраженията, любопитството, което обхваща новия човек и на отношението му към консервативните пазители на средновековните догми и канони. Прекарал живота си между *Флоренция*, където изучава до съвършенство изобразителното изкуство при официалния художник на републиката Андреа Верокио; *Милано*, където работи най-продължително; *Рим*, където пребивава съвсем кратко време, вече в залеза на изкуството си, и в *Париж*, където е оставен да твори свободно, както си иска, когато изпълва тетрадките си с рисунки и проекти на устройства и машини, невероятно близки до тези на по-късните поколения до днес. Въпреки, че се счита за върховен майстор на живописта, завършените му картини са малобройни - той работи върху тях с години, експериментира с образи, контури, групиране на фигури, цветове и бои, перспективи, като се старае да придаде индивидуална изразителност на вътрешния мир на субекта. Сигурно има и символи в картините му, може би и полемични закачки с колеги и институции, както се правеше тогава - но тези разчетени от Дан Браун са несъстоятелни, главно поради предубежденията му, но немалко и поради явни грешки, породени от прибързано сверяване на детайлите. Титулуването на известната „Мона Лиза", която авторът разчита като Изида, древната египетска богиня-майка (гл. 26), е късно, появило се години след смъртта на художника. В първия каталог, където изрично е спомената (1525), тя е определена като „портрет на жена-флорентинка". Предполага се, че е портрет на съпругата на флорентинеца Дел Джокондо, и поради това е известна на сънародниците му италианци като Ла Джоконда. Погрешно е определен моментът от „Тайната вечеря" (гл. 58), отразен в известния стенопис, като този на освещаването на виното в несъществуващ потир (чаша) като „Христова кръв" (гл. 20). Суматохата сред апостолите е причинена от предсказанието: „Ето ръката на оня, който ме предава, е с мене на трапезата....И те почнаха да питат помежду си, кой ли ще е от тях оня, който ще направи това" (Лука 22, 21-23).

Същевременно Леонардо се занимава не само с живопис, а и с администрация и проектиране в областта на химията и механиката в служба на мощни държавни покровители, по-специално в Милано и в Париж. Умира в момента, когато Реформацията набира сила и скоро ще разтърси католическата църква и цялото Западно европейско общество (1519).

Католик по обществен произход, възпитание и (нередовна) практика, с възможни някои морални отклонения - два пъти е съден за содомия (и оправдан поради липса на доказателства) - през по-голямата част от живота си е считан от съвременниците по-скоро за религиозен скептик. Обаче, към края на живота му у него се забелязва духовен обрат. Пише биографът му и почти негов съвременник Джорджо Вазари (1511-1574), как Леонардо в края на живота си пожелал да се запознае старателно с религиозната проблематика, „ с католическите неща, добрите нрави и светата християнска религия", а на смъртния одър, „след като с много сълзи се изповядал и разкаял, въпреки че не можел да стои прав, подкрепен от приятели и слуги, настоял да приеме Светото причастие прав извън леглото". Същото отношение към църква и религия проличава в завещанието му, нотариално заверено пред седем свидетели повече от година преди смъртта му. Освен изричното изповядване на основните християнски догми и препоръчването на душата си на Божията милост, четем разпореждане да бъдат отслужени в негова памет три тържествени и тридесет обикновени заупокойни литургии.

Опус Деи

Отрицателният герой на романа, Сила, и пилотиращият го манипулатор Мануел Аринга роса в изпълнението на маниакалната идея да ликвидира физически всички онези, които са се доближили да разкриването на вековния заговор срещу жените, са представени като членове на ордена от подзаглавието „Опус Деи" (Божие дело). Опус Деи е опростеното и популярно (журналистическо) понятие за едно католическо движение с малко по-сложна структура. Основано с това име в Испания през 1928 г. като сдружение на *миряни*, мъже и жени, приели да се заемат със собственото си християнско усъвършенстване в рамките и на мястото на своята професия или житейско поприще и така да постигнат целите на християнското си призвание, да „бъдат светлина на света и сол на земята". То посреща съпротивата на всички сили, целящи изтласкването на църквата от всякакво конкретно влияние в гражданското общество и натикана в тесния периметър на храмовото пространство, до изчезване. По негов пример през следващите десетилетия в лоното на католическата църква се изроиха близо 350 подобни организации на миряни със собствен канонически статут. По време на студената война Опус Деи специално се ненавижда и клевети в пресата и медиите на източния блок.

Духовниците, които се включват към него, подготвяни в специални школи, образуват отделна група, определена като „Свещеническо сдружение на Светия кръст" (Societas sacerdotalis Sanctae Crucis). До 1982 г. те оставаха подчинени на съответните си епископи по места както обикновеното епархийно духовенство, а от тази дата по силата на специално папско решение, се явяват също *вътрешно обвързани* в една структура със собствен, над-териториален епископ, назначен от папата с титлата *персонален прелат*, подобно на монашеските ордени, където обаче отговорникът им, известен като *генерален настоятел*, не е с епископска титла (и следователно се избира от подчинените му).

Основателят на едното и на другото крило (Опус Деи и Светия Кръст), Хосемария Ескрива де Балагер (1902-1975) от 2002 г. е канонизиран светец на католическата църква. Днес последователите му са разпространени в близо 100 страни, където действат най-вече сред интелектуални и професионални среди, като движението Опус Деи наброява около 80 000 души, а свещеническото сдружение „Светият Кръст" - около 2500 духовници. Сред тях има един кардинал и двадесетина епископи. Член на движението е и говорителят на Светия престол, Хоакин Наваро Валс, придружил покойния папа Йоан Павел II в България през 2002 г. По-определен интерес на Опус Деи към България бе забелязан към края на тоталитаризма, когато бе преведен и разпространен на български език трактатът на Ескрива, *Пътят*, изглеждащ с толерантното знание на властващите. Защо ли?

Успехът на бестселъра не е никога безпочвен. Той се нуждае от една поне идея. Опитайте се да напишете бестселър за българския преход, например, или за парламентарните избори. Няма начин книгата ви да пожъне повече от един средностатистически успех. Ако беше така, властващите, когато можеха, с пръст щяха да наредят на цяла кохорта писачи да им сътворят роман на *политически коректна* тема - и ето чудото. Повечето световни бестселъри напоследък като че ли се изграждат на католическа тема, тъй като тя наистина се превърна във водеща в световното общество, стана интересна за всички. Ще срещнеш хора безразлични на тема Византия или Сблъсъка на цивилизациите, но няма човек безразличен на тема Ватикана, в тесния му и най-широк смисъл на църква, религия, мироглед. Името на розата, Махалото на Фуко, Баудолино, Случаят Джем, Свещеният Граал, Шифърът на Леонардо, Алхимикът - все постановки на католическа (респективно, християнска) тема. Те рядко се придържат към каноните и догмата на църквата. Обаче недвусмислено показват, че на кръгозора на духа творецът не вижда друга въпросителна, с която да измери достойно таланта си и същевременна да заинтригува читателите. По-интелигентните и по-съобразителните сред тях, няма начин да не пожелаят да изслушат и другата, нашата версия по засегнатите въпроси. Разтваря се поле за диалог и евангелизация.

ДНЕВНИК

(Продължава от 2 стр.)

В Серафикум бяхме точно в 20 часа, посрещнати от възклицания, че *космонавтът* щастливо се приземил.... Както става най-често, като първо бяхме уведомени за настъпилите в дома при нашето отсъствие *траур* (поминал се 94-годишен) и *промени в състава* (постъпил в старчески отдел 88-годишен). Прекарахме по-голямата част от нощта прелиствайки, съответно кликвайки, наслоилата се колкото хаотично, толкова и лавинообразно кореспонденция в пощенската ни кутия при интернет сървъра и телефонната секретарка.

В деня на Победоносеца тръгнахме по спешните дела във Вечния град. Преди обеда бяхме в района на Ватикана с цел да почувстваме физически атмосферата след промените там предишния месец. Същевременно разнасяхме вестника на елитните му читатели, с устни наши допълнения и обяснения, като на някои предадохме също сувенири с поздравления от техни почитатели в България. Следобеда, въпреки прекалено горещото за сезона време, тръгнахме пеш до Малката спортна палата недалеч от Серафикум, за да присъстваме на откриването на изложба на Българския плакат. За съжаление уредниците не си свършили работата навреме и се наложило отсрочване до вечерта. Когато пристигнахме, вече излизаха разочаровани нашите контакти Анета, Роберто и Франческа Шишманови-Риналди. С тях беше и видния им гост изкуствоведа проф. Серджо Микели, с когото възнамеряваха да ни запознаят. Представянето стана в паркинга на палатата - достатъчно сгъстено, за да остави белег в летописите ни с невероятните пресечни линии по съответните ни житейски пътеки между Италия и България. Получихме покана да присъстваме на награждението му с титлата *почетен доктор* на изкуството в престижен столичен университет на 8 юни (в последствие отложен).

До началото на следващата седмица строго се уединихме, за да се справим със задържанията, които ще трябва да бъдат приключени и запечатани до края на пролетното ни гостуване във Вечния град, и наистина те бяха достатъчно закръглени, за да си позволим следобедния поход по набелязаните цели в центъра на 10-ти. В 17.30 бяхме в аула Cenacolo на италианския парламент, където се влиза само с покана и след щателна проверка. Представяше се монография озаглавена : Lazzati. Una sentinella nella notte (1909-1986), близо 900 страници, с автори Марчелло Малпенса и Алесандро Парола, вторият младши наш колега от Центъра за религиозни проучвания в град Болоня (където се съхраняват части от нашия архив). На подиума председателстваше абагарецът проф. Алберто Мелони (помните доклада му на Колоквиум Абагар, януари 1999). От стотината места в залата само 15-тина бяха попълнени, дали поради мерките за сигурност или поради нехайството към посериозни издания? В паузата установихме контакт и си разменихме координати с бившия дипломат в София Фабио Клаудио де Нардис, от когото ще очакваме тези дни ценни архивни единици, каквито ги няма даже в Тайния архив на Ватикана. Малко преди края на срещата си тръгнахме за следващия ангажимент - гостите във ватиканския апартамент на монс. Патрицио Бенвенути, военноморски капелан и основател на Фондация КЕФА за формиране на младежта чрез изкуство-

(Продължава на 4 стр.)

ДНЕВНИК

(Продължава от 3 стр.)

то. Там ни чакаха вече другите му гости, на които много държеше да ни представи: архитект Алесандра Ченизио, със съпруга й тенис-майстора Ферреро и тригодишната им дъщеричка София (като столицата на България) и семинариста пред ръкополагане на 29 юни, Орацио Бонаккорси, който на свой ред е посещавал България с благотворителна цел (сиропиталището в Лом), а освен това е бил състудент и сътрапезник в престижната римска семинария Капраника с дякон Иван Иванов от духовенството към храм-паметника в София. Както става много рядко, прибрахме се в римската ни база около полунощ, след като обаче си бяхме дали нова среща следващия ден.

Първо се явихме ние за окончателно уточнение на детайли по посещението на Бенвенути в София след около десетина дни, а малко след нас пристигна Анета Шишманова-Риналди от нашия екип с папка данни за своя курикулум и експонати за резиденцията на домакина (която наистина прилича на картинна галерия). Към края се присъединиха също другите членове на сем. Риналди.

На 13-ти ни навести в Серафикум настоятелят на Варшавската провинция на францисканите, нашият студент отпреди четвърт век Гжегош Бартошик, с предложения за стягане дейността на францисканите в България. Набързо начертахме обща стратегия и тактика за пред генералния настоятел на францисканите следващия ден.

Въпреки пренатоварената си програма за деня (хиротонисване на друг наш студент Йеже Мазолевски за епископ в Киргизстан, канонизиране на францисканката Мариана Копе, работила сред прокажените на Хавайските острови, както четете тук в рубрика Вести), Негово високопреподобие Джоакин Геремек, човекът с най-висок ръст сред духовенството в света (също наш студент) в събота ни прие като първо задължение от деня. Постепенно се включиха в разговора също други висши орденски служители - отговорникът за източноевропейските страни и този за икономическите дела на ордена. Понеже всичко беше предварително задълбочено, подходящите решения бяха взети в течение на не повече от час. Какви бяха те ще стане известно през следващите седмици и месеци. Допълнителни уточнения бяха взети телефонно и електронно през следващите няколко дни.

В понеделник изпълнихме едно наше траурно задължение към покойната почитателка на абагарската идея Лиляна Михайлова (1917-2005), за която четете в брой 4, 2005. Заедно с други близки посетихме вечното й жилище в гробния парк Prima Porta северно от Рим. След като помогнахме на дъщеря й, дългогодишната ни сътрудничка в Радио Ватикан, Красимира (Краси) Кемалова, да избере гранитна надгробна плоча и да издиктува подходящ надпис, прочетохме молитва и положихме цветя върху пресния гроб.

Вече към края на престоя ни в Рим, особено динамичен се оказа 18 май. Първо ни потърси в Серафикум о.з. ген. Бартоломео Ломбардо, превърнал се във фен на Светите братя след като изслушал наше изказване на семинар в Рим преди две години по това време. Търсеше си екземпляр от сборника с докладите, току що излязъл от печат. Не пропуснахме да коментираме за пореден път нашумялата „българска следа“, по която той е с особено мнение, доста различно от онова на прокурора

(Продължава на 5 стр.)

Епопея на забравените

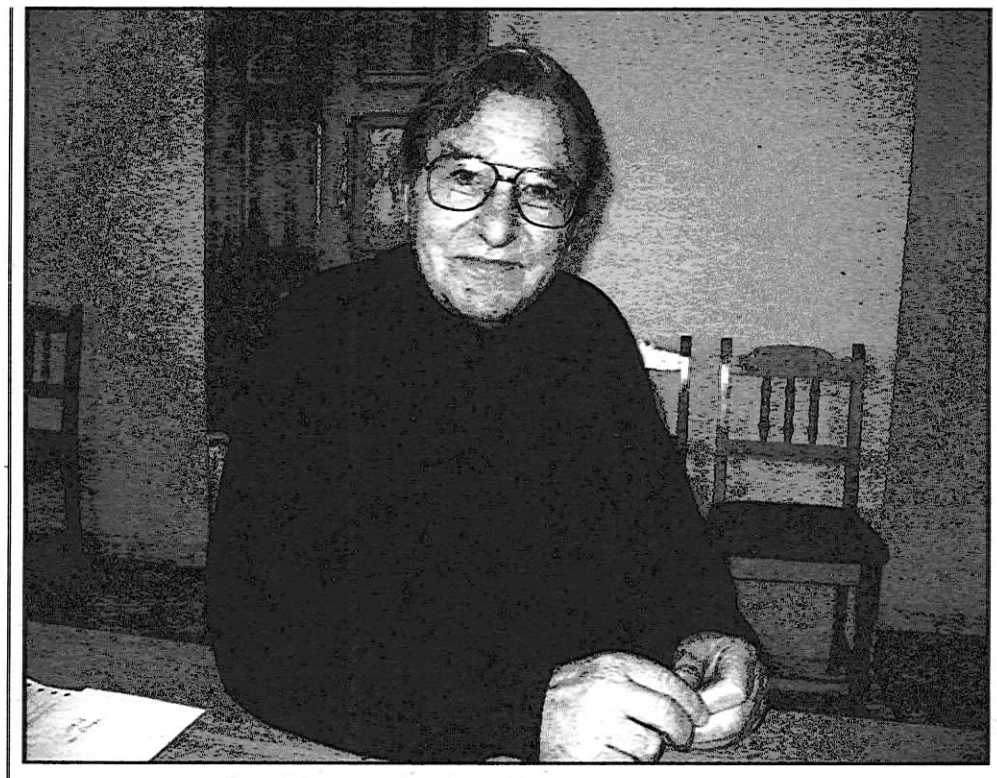
Образите на пустинята

Има едно странно място, което буди противоречиви мисли и дори краткия престой на човек там отваря неподозирани врати към себепознанието и познаването на другите. В празното централно място между кварталите на град Раковски, което усилено се опитват да населят и застроят откакто обединяват трите стари села, се издигат няколко големи сгради в различен стадий на завършеност. Една от тях е манастирът на францисканите конвентуалци. В него обитава отец Максимилиан Балабански, който нарича описаното по-горе място „моята пустиня“ и определението му породи тези редове.

Отец Максимилиан е роден в Генерал Николаево на 9 ноември 1925 г. Дванадесетгодишен заминава за Асизи - семинария, новициат, обети. На 16 юли 1950 г. е ръкоположен за свещеник. През 1952 г. го избират за директор на малката семинария в Перуджа и на този пост остава до 1958 г. После е преместен в град Католика на Адриатическото крайбрежие, където отново 15 години е директор на семинарията на францисканите. После три години е в Губийо, където преподава латински и френски езици и религия. От там отива в Рим през 1966 г., за да работи за българската кауза във ведомството на Визитатора делегат за българите в чужбина проф. архим. Георги Елдъров като по това време следва в Папския източен институт две години и става магистър по източно църковно право. През 1969 г. заминава за Австралия и работи там 22 години. Като директор на семинария, маестро на новисти, настоятел на манастира, а после и енорист в Сидни, а и на енория на 100 км. от Сидни, където има голям завод с 26 000 работници. Там работи шест години.

Избира да отиде в Австралия от една страна с оглед да обгрижва българите там, но и едновременно с това да подкрепи разпространението на ордена на францисканите. Дейността му намира признание и на провежданите на всеки три години избори за Върховен настоятел (кустос) за Австралия. През втората половина на 80-те години отец Максимилиан е избран на този отговорен пост и е единственият българин достигнал висините на континентално църковно управление.

Въпреки успехите в Австралия и

Отец Максимилиан Балабански, кустос в оставка.

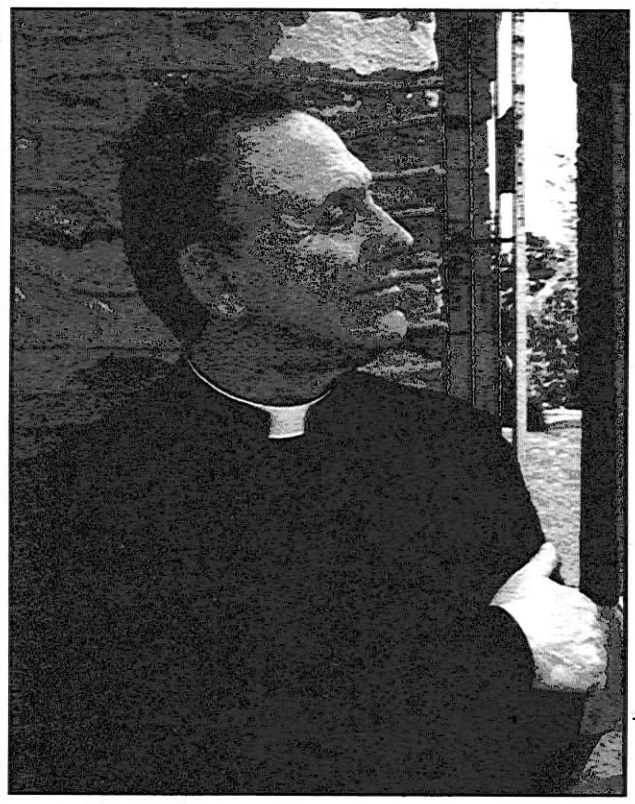
дългото пребиваване там, след промените в България през 1989 г. като изтича мандата му се връща в родината през 1992 г. и незабавно се включва в усилената дейност на Католическата църква. Първо е настанен в квартал Парчевич на град Раковски като помощник на отец Симеон Луков, а после е енорийски свещеник в Житница. От пролетта на 2000 г. поема грижата за първия пълноправен манастир на францисканите в България, появил се от нищото в „пустинята“ между кварталите на гр. Раковски.

Да строиш дом

През целия си живот отец Максимилиан работи с младежи като се грижи за тяхното формиране и подготвянето им за работа в църквата като свещеници и монаси. Така той гради живата Църква, а наред с това навсякъде, където отиде, строи манастири, семинарии, енорийски домове и храмове. По дългия му път се изреждат строежи, хора, енории и той постоянно е във вихъра на една задача - да строи дома си, изразен в сгради и хора, с които да работи и общува.

Пътува и гради около себе си обитаемо пространство. В Австралия дори места една цяла църковна сграда на 2,5 километра, което може само да е мечта за църквите в нашите запустели села. За Австралия обаче това не е трудно, защото се строи от дърво. Ако отидете на гости в манастира в Раковски, отец Максимилиан е готов да ви покаже огромно количество снимки от този интересен епизод от дейността му. Не стига, че я мести, ами и после я издига на втория етаж на новопостроената сграда на семинарията. Този почти метафоричен, но много реален в действителност, образ на пътуващия по пътищата храм, около който на новото място се изгражда цял комплекс, населва се с хора, започва да купи духовен живот, е най-добрия знак за разбирането на делото на един Божи служител.

Тъкмо построи един оазис и отново се отправя към пустинята. Така се завръща и в България в пустинното време след промените и отново вижда нужда от формиране на свое пространство, свой дом, който този път, обаче, е неговият роден и трябва да положи всичките си сили със същия устрем и желание както в началото, нищо че вече е в края на пътя си. Казват му, че в България изпитват жажда за вяра, за духовен живот, за внимание дори, и той трябва да да-

Монс. Патрицио Бенвенути от Ватикана покорява Асенова крепост. Виж Дневник, 22 май.

Новата Катедрала в Плевен. Кога ще бъде готова? Виж Дневник, 31 май.

де силите си за възстановяването на разрушеното.

Пустинята

Какво е пустинята - празнота или невероятна енергия. Няма нищо, а в същото време те блъска с това, което казва с пустотата си. Тя вика и зове, дори поглъща, защото всеки, който се е озовал там, трябва да направи своя избор. Място за медитация или пък място за погребване, за край на всичко. Въпроси, върху които си струва да се замислим. Защото между двата преходни етапа - строежа и разрушението, няма много разлики в момента, когато се намират в преходното си състояние. От нищото започва да се издигат части, зачатъци на нов градеж и тогава незавършеността и хаоса са сходни с бавното разрушаване и доближаване до първоначалното състояние на плоскостна изравненост.

В този преходен стадий се намира и мястото, където е и манастира на францисканите в Раковски. Мястото е картина на преходността и не е ясно към кое от двете крайни състояния на завършеност се придвижва. Релефът в пустинята с голотата, изчистеността и безграничността си напомня за страшната задача да пресечеш тази пустош, за да намериш себе си или да постигнеш нещо, да намериш отговорите на въпросите, които те блъскат и не ти дават мира, защото трябва да преминеш именно през тази страшна с мощта си енергия. Да преодолееш затъването в пясъците и да достигнеш до сигурната твърда земя на плодородието.

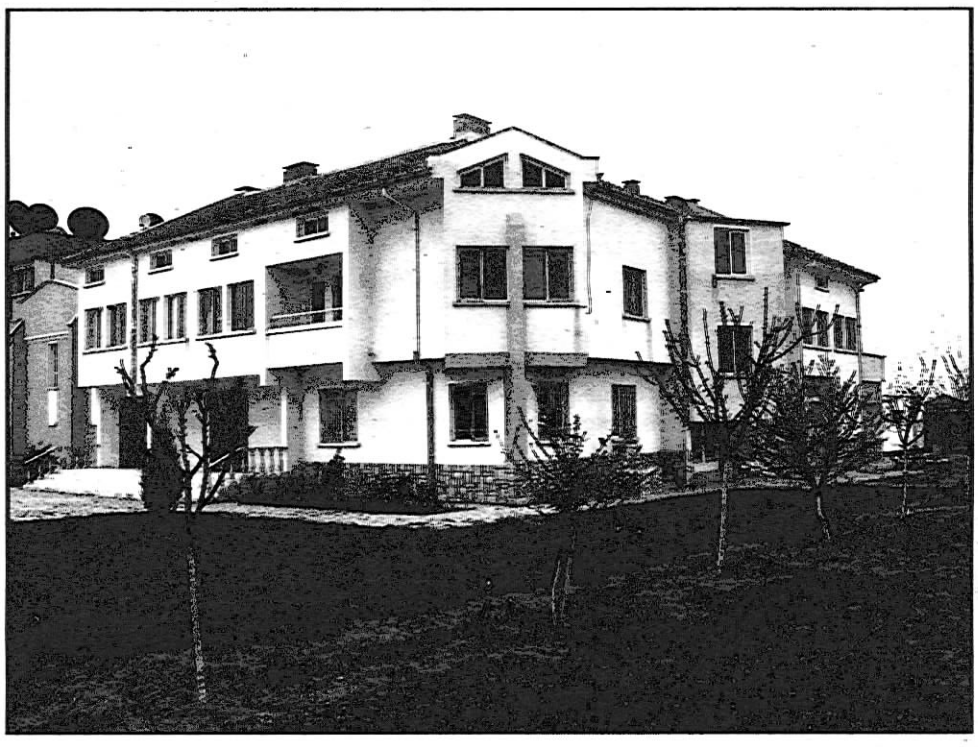
И его отец Максимилиан има тежката задача да построи в такова пустинно място, в дупката между трите квартала на град Раковски, един дом, своя дом - за пореден път. И това е може би най-трудната задача през живота му, защото се превръща в място за намиране на себе си, за отстраняване от завършеността и уюта на познатото. И макар да го изгражда по добре познатите и изпитани вече от толкова опити етапи, липсва нещо, което не може да разсее усещането, че този път няма да може да се справи с пустинята. Няма да може да я премине, за да излезе на другия й край. Липсва нещо много ценно и жизнено необходимо - хората. Живите камъни, от които да изгради Църквата и да даде живот на мястото, което е наредил като гнездо, но защо ли не идват птиците...

Някой беше сравнил пустинята със счупен аквариум. Във вакханалията на чупенето и разлетяването на парчетата стъкло, на потоците вода, стичащи се отвсякъде, се мятат рибки, които са обречени на смърт. И тогава представите се объркват - не виждаш, не чуваш, не усещаш. Отказваш да възприемаш, защото е ужасяващо и е по-добре да нямаш спомен от ставащото. Или по-точно струва ти се, че чуваш нечуваемото и виждаш невидимото, защото светът се е разрушил.

Но можем до този момент да достигнем и тръгвайки в обратната посока - от изграждането и да се спрем в средата на пътя, когато е на етапа на объркаността от това дали всичко това има смисъл, дали ще запримича на нещо, дали ще има живот или няма да можем да доведем до края делото си. Отец Максимилиан стои именно в тази пустиня-счупен аквариум и се мъчи да залепи парчетата, да събере разпиляната вода и да върне рибките...

Финала, стигането до края на пътя, не зависи само от него. Той за себе си е достигнал до изводите за ролята и значението на това изпитание в живота му, което определя като „моята пустиня", но края на историята зависи и от хората около него. Ще позволим ли да потъне в пустинната мощ на празнотата след като е обиколил света и навсякъде се е справял да вдъхне живот на изграденото от него! Не бива тук, в родния си дом, в България, която би трябвало да го е чакала през времето на всичките му странствания, да остане в безмълвието и самотата, ненамерил изхода.

Светлана КАРАДЖОВА

Манастира на францисканите в гр. Раковски.

ВЕСТИ

Ватиканът очаква нови дипломатически представителства

На първата си среща с дипломатическото тяло на страните, акредитирани към Светия престол, приети на 12 май, папа Бенедикт XVI отправи апел към онези държави, които все още не поддържат такива отношения с Ватикана. Поводът за поканата беше обстоятелството, че много страни, които не поддържат такива връзки с центъра на католическата църква, все пак пожелаха не само да изпратят съболезнования за кончината на Йоан Павел II и поздравления за избора на приемника му, но и да присъстват с делегации при единия и при другия случай. Пред представителите на 174 нации и международни организации, приети на аудиенция, Светият отец благодари специално на онези нации, които, без да имат дипломатически връзки със Светия престол, „се присъединиха към честванията по случай кончината на моя предшественик и чието избиране на Светипетровото седалище, особено онези, където живеят многобройни католици". Като такива се разбират най-вече: Китай, Виетнам, Северна Корея и Саудитска Арабия. Контактите с тях се поддържат чрез специални делегации или в рамките на международни форуми, където ватикански представители действат като пълноценни членове или наблюдатели с право на намеса в дебатите, както става с органите на ООН, Арабската Лига, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, Организацията на Американските държави, Организацията на Африканския съюз и други. Последните две държави, които установиха дипломатически връзки с Ватикана по време на понтификата на Йоан Павел II бяха Източен Тимор, страна с преобладаващо католическо население в Далечния изток, и ислямското емирство Катар на Арабския полуостров. Общо ислямските държави, с които Светия престол поддържа дипломатически отношения са около 40, или близо една четвърт от дипломатическия корпус, акредитиран във Ватикана.

Новият папа проговори на руски

Бенедикт XVI поздрави на руски език група поклонници от тази страна присъствали на генералната аудиенция в сряда 18 май. Събрани от различни части на руската федерация, поклонниците бяха водени от архиепископ Тадеуш Кандрушевич, със седалище в Москва. Преди аудиенцията те бяха участвали в съвместна служба на своя архиепископ със секретаря на покойния папа Йоан Павел II, архиепископ Станислав Дживиш, в криптата, където е погребан папата. Поводът беше 85-години от раждането на първия папа славянин, именно на тази дата през 1920 г. Поместната католическа църква в Москва е обявила юбилейна година в памет на покойния папа от 18 май 2005 до същата дата 2006.

Църквата все повече универсална

Статистическите данни за състоянието на католическата църква в края на 2003 г., представени във ватиканския официоз L'Osservatore Romano на 10 май показват, че католическата църква е все по-малко европейска и все повече световна с растящо присъствие най-вече в Новия свят и Африка, което компенсира с високи проценти застоя в Европа, причинен от прословутия спад на раждаемостта и състаряването на населението в страните от Стария континент. От статистическия доклад става ясно, че в течение на последния четвърт век (1978-2003), покриващ по-голямата част от понтификата на Йоан Павел II, католиците са се увеличили с 43.5 %, преминавайки от 757 милиона на 1 милиард и 85 милиона. Обаче, докато през 1978 те представляваха почти 18% от световното население, днес те са малко над 17%. В Европа днес те са 280 милиона, или едва 13 милиона в повече от колкото бяха през 1978, което представлява около 1 % процентов спад спрямо общото население на континента - от 40.5 % на 39.6 %. Противното се забелязва в Африка: от 55 милиона през 1978 г. те са се покачили на 114 милиона през 2003, или процентно от 12.4 % на 17%. На американския континент те са нараснали с 47.6 %, а в Азия - 78.2%, обаче докато в Америка те са над 62% от населението, в Азия са едва 3%. Имайки предвид всички християнски вероизповедания, християните представляват днес 36% от световното население, като католиците са 17-5 %, протестантите (включително с англиканите), 7%, православните - 3.6 %, близо 7% - петдесятници и секти. Мюсюлманите (сунити, шиити и секти, взети заедно) са близо 20% от световното население.

ДНЕВНИК

(Продължава от 4 стр.)

Фердинандо Импозимато, например, главен обвинител на българските служби. Рано следобеда ни навести архитект Кристина Дзителли по висящ въпрос около стария Дом Абагар, който трябваше да разясним преди подписването на последния транш от нотариалния акт след няколко дни. Следва посещение в адвокатска кантора недалеч от българското посолство, където работи крайно надеждната българска юристка Веселина Панова. Поискахме й консултация по казус от значителен български интерес. Разговорът ще продължи, надяваме се, в началото на юни на българска територия.

В четвъртък приехме поканата на един от най-добрите приятели на България във Вечния град, монсеньор Раффаелло Лаваня, неизвестен на широката публика, а любимец на малчуганите: неговата постановка на Пинокио не пада от сцената в България от 1975 г. За другите негови заслуги за каузата на България споменахме в доклада за поредния колоквиум Абагар на 25 април в предишния брой.

За полета до София на 20-ти не искаме и да споменаваме. Първо, защото по нечия вина и не се състоя на този ден, както по график, а при първи петли на следващия, с пет часа закъснение....Изложихме се пред гостите от Италия, които водехме със себе си: монс. Патрицио Бенвенути, председател на Фондация Кефа и военноморски духовник (каплан) с ранг полковник, с ординареца му Франческо Бернарди.

След една наистина кратка нощ от не повече от два часа, се събудихме за първия ден на родна земя с повишено желание да покажем на гостите, че България не е „Българистан ер". Първо - Боянската църква в съседството ни, после атмосферата на „Под липите", накрая кръг в центъра с Александър Невски, иконите в криптата и надолу към по-прозаичните забележителности.

На 22-ри ги заведохме в провинцията: старата румелийска столица, Бачковския манастир, Асенова крепост. Не пропуснахме да събираме покрай всичко това информация, опит, усещания също за собствената ни абагарска торбичка. Заговорихме с послушник в манастира, изслушахме житейската одисея на йеромонах Митрофан, подадохме зоба на оброчните овчици в двора. Храбро се изкачихме до станимашката твърдина с чувствата на кръстоносците, които първо я отвоювали от византийците преди осем века. Подвигът ни бе правилно разбран от хората там, които настояха да не ги липсваме повече от в. Абагар в бъдеще.

Прекарахме по-голямата част от понеделник в НДК, където се състоеше Първата световна среща на Българските медии, организирана от БТА със съдействието на Българската медийна коалиция. Сред поканените стотина медии беше и нашия вестник (погрешно титулуван като Ватикански, за което твърдо протестираме и дълбоко се извиняваме на потърпевшите). Ще се похвалим, че той беше единствената религиозна публикация на щандовете в НДК: стотината броя потънаха за броени минути в чантите и папките на участващите в семинара. На последна страница новите ни читатели ще намерят визитката ни с всички координати за справка и контактуване с редакцията.

Междувременно гостите ни от Италия разглеждаха забележителности в центъра под вещото водачество на проф. София Шишманова от

(Продължава на 6 стр.)

ДНЕВНИК

(Продължава от 5 стр.)

НБУ. Поехме ги под нашето крило привечер, когато трябваше до стягат багажи за обратния полет следващия ден.

Празникът на славянската писменост беше и ден на раздяла с гостите ни от Италия. Все пак съумяхме да съчетаем честването със сбогуването, като се преклонихме пред паметника на Светите братя, където поздравихме с празника някои от добрите ни приятели от старо време, като Анастасия Мозер и хора от обкръжението й, които се бяха задържали пред паметника, и после отлетяхме до летището за полета, който щеше да пренесе благоприятно Бенвенути и ординареца му във Вечния град, надяваме се, с добри спомени от България.

Вечерта, заедно със сътрудничката ни Светлана Караджова, бяхме на приема в резиденция Бояна сред хилядното множество, удостоени с президентска покана. Не е възможно да изправим пълния списък на проявилите внимание към нас - и получили съответно абагарско просветление. Особено удоволствие ни направи обмяната с бившия президент Желю Желев.

Във вторник по обед се събрахме на миниколоквиум в ресторанта на БАН с Христо Попов, директора на библиотеката към БАН Димчо Кънев и изследователката Елена Момчилова. Съдби на книги, архивни потайности, абагарски мистерии, прилики и разлики между двамата папи, изредили се напоследък на папския трон бяха някои от темите (неизчерпателно) засегнати в разговора.

На 26-ти първо бяхме на малко тържество по случай рождения ден на Явора Стоилова, заедно с дъщеря й художничката Василия Стоилова. Стана въпрос за две предстоящи изложби на втората в Пазарджик и в Рим, където сме поканени. В 11 часа в ректората на Софийския университет се представяше книга на Асен Чилингиров, *Гети и готи*. Оспорват се някои, по негово мнение, закостенели заблуди за двата народа битували по нашите земи (Виж тук рубрика Книги с посвещение). Както читателите сигурно си спомнят през изминалите няколко години в. Абагар бе площадката, където бяха изложени нови идеи, хипотези и предложения по въпроса и съдбата на готите у нас и в Европа. Поводът ни позволи да поздравим по-голямата част от присъстващите, все от абагарското ни обкръжение, както и да възстановим разредили се напоследък контакти, като тези с проф. Надежда Драгова и проф. Емилия Стайчева.

Лошото време до края на седмицата ни задържа на високата абагарска кота сред книгите, представени на страниците на този брой и най-вече на такива касае-

(Продължава на 7 стр.)

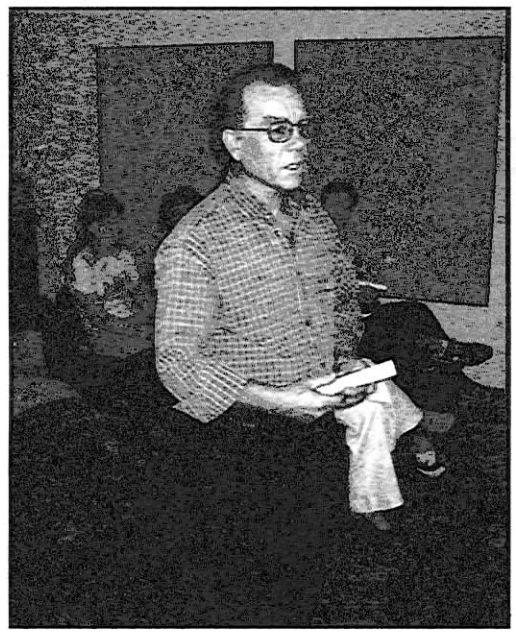
XXXVIII Международен колоквиум Абагар

Другата българска следа: пътят на Светите братя в Европа

(Художествена галерия „Светлин Русев“, Плевен 31 май 2005)

По покана на францисканите да подчертаем с един високо-културен знак тяхното сравнително ново присъствие в Плевен, икономически, политически и просветен двигател на Северозападна България, на 31 май свикахме колоквиум в едно от водещите художествени средища в България, галерия „Светлин Русев“ в историческия център на града. Както обясняваме в рубрика Errata, той поправя една материална грешка изопачила числовото определение на нашите колоквиуми, като заема с право 38-то, а не 37-то място в поредицата.

Заседанието бе открито в 17 часа от директора на галерията Мария Мескин с думи на уважение и съпричастност към инициативата. Тя бе последвана от титуляра на францисканското присъствие в Плевен, енорийския свещеник Станислав Жеминski, който представи водещия колоквиума, архим. проф. Георги Елдъров, дошъл специално от Рим, за да почете инициативата с доклад за мястото и ролята на България в наследството на Светите братя в историческите му европейски рамки. В изложението си, в общи линии, той се придържаше към казаното на последния ко-

Художникът Кирил Мескин.

На подиума със Станислав Жеминski.

локвиум в Музикалния център „Борис Христов“ в София на 25 април (Виж брой 5, 2005), обаче с някои по-силно подчертани акценти. Един беше противопоставянето на грозната „българска следа“, породила се покрай атентата срещу папа Йоан Павел II от 13 май 1981 г., със светлата следа, оставена от България с участието й в съживяването и разпространяването на делото на св.св. Кирил и Методий, както това е изтъкнато в енцикликата на покойния папа Йоан Павел II отпреди 20 години, посветена на Светите братя („Апостоли на славяните“, 1985). Другият касаеше един по-широкообхватен поглед към онова дело, включващо, не само и нито даже предимно една педагогическа, „учителска“ дейност сред славяните, а още повече едно мисионерство, един църковен апостолат. Както и въпроса за трайната им връзка с римското папско седалище, без за това да се е налагало до скъсват с родната си цариградска църква. Свръх-внимателната публика реагира с компетентни въпроси по засегнатите теми, сред които ще спомена намесата на художника Кирил Мескин и на педагога Димитър Янков.

Сред присъстващите забелязахме също францисканеца отец Збигнев Карниевич, дошъл специално от столицата на българските банатчани Бърдарски геран, Николайка Атанасова, Паулина Кирова, Франц Босилков, Полина Петкова, Таня Трайкова, Диана Трун, Юлия Себин, Надежда Цочева, Маргарита Бохнева, Юлия Тодорова, Габриела Натова, Славомир Чанев, и не-последни, нашите сътрудници от Дом Абагар, Светлана Караджова и Надежда Маркова.

В края на срещата бяха раздадени свитъци с цитат от споменатата папска енцикликa, изтъкващ ролята на България за разпространяването на кирило-методиевото дело в целия европейски Изток.

ВЕСТИ

Пионери на християнското единство

На 12 май един от водещите деятели в областта на разбирателството и сближаването на християнските църкви, брат Роже Щюц, навърши 90 години. Родом швейцарец с реформаторско вероизповедание (протестанти, повлияни от доктрините на Цвингли и Калвин), пред Втората световна война се настанява да живее в местността Тезе в Югоизточна Франция, където основава християнска общност за постигане помирение между Христовите последователи, известна с името на местонахождението си. Братята са около стотина монаси от различни вероизповедания, като всеки един спазва стриктно конфесионалните си канони. Там се организират десетки срещи на младежи през годината за обща молитва и размисъл по проблемите на християнското единство. В края на всяка година Тезе насрочва международна среща на младежи в различни големи градове, с внушително участие на млади християни. Известна е близостта му с католическата църква. По време на Втория ватикански събор той участва в работата за обновлението на католическата църква като специален гост на папата, заедно със своя заместник, богослова Макс Турian (по-късно ръкоположен католически свещеник). На 5 октомври 1986 г. папа Йоан Павел II направи паметно посещение в Тезе. Брат Роже, вече инвалид на количка, беше сред опечалените, дошли да се сбогуват с покойния папа Йоан Павел II. Според наблюдател на агенция Зенит, председателстващият заупокойния обред кардинал Йозеф Рацингер, днес папа Бенедикт XVI, първо на него поднесъл Светото причастие при раздаването на евхаристията.

Апостол сред прокажените

На 14 май по нареждане на папа Бенедикт XVI ватиканският отговорник по канонизирането на светиите, португалският кардинал Сарайва-Мартинес, провъзгласи първите две блажени на католическата църква от както новият папа бе избран на 19-ти предишния месец - монахините Мариана Копе (1838-1918) и Асунсион от Сърце Исусово (1868-1910). Мариана Копе била родом германка, емигрирала като дете и израснала в Ню Йорк. Тук се посвещава сред сестрите францисканки от Сиракюзе, както са известни по главната им квартира в този град от щата Ню Йорк. Когато вече била настоятелка на ордена в споменатия град, се получил апел от туземния крал на Хавайските острови Давид Калакауас (1874-1891) да му се притекат на помощ за справяне с проблема на прокажените в архипелага, особено деца на прокажени родители. Сестра Мариана оставила поста си на върха на ордена и първа се отзовала на апела. Настанила се на остров Молокай, където преди нея действал белгийският мисионер (днес блажен) Дамиен де Вьостер (1840-1889), вече сам поразен от жестоката болест Тя се грижи по-специално за заразените жени и деца, като успява да изгради за тях амбулатории, лазарети и болници, постепенно поверени на сестрите от нейното общество. Остава сред болните до края на дните си, когато е вече 80 годишна.

Епопея на забравените

Банатските българи са навсякъде

Това си го знаем от доброто познаване на историята на общността и от немалкия ни вече опит, но скоро не бяхме усещали толкова осезаемо засилването на банатското българско присъствие в Майката Родина. Края на април и началото на май ни накараха отново да си спомним за годините, когато кипеше дейност в средите на банатските българи тук в България. За пореден път събуждането и раздвижването дойде от страна на останалите в Банат, за да ни напомнят, че не бива да се оставяме на убийствената инерция на ежедневието, забравяйки да поглеждаме и малко по-високо от наболелите проблеми на деня.

На 16 и 17 април 2005 г. в Панагюрище се проведе Фестивал на българската родолюбива песен за млади изпълнители. На този фестивал бе поканен да участва ансамбъл „Бишновенка“, който е единият от двата ансамбъла в Стар Бешенов, Румъния, заедно с художествения ръководител Тони Трънколов, хореографката Елена Дойчева и кмета на Стар Бешенов Георги Наков. На 17 април в гала-концерта младежите от Банат показаха на всички участници и зрители красотата и специфичността на танците и песните си, а на края получиха грамоти. На 18 април посетиха град Раковски, където бяха радушно приети от кмета на града г-н Франц Коков и настанени в манастира на францисканите, дори си направиха снимка за спомен с любезния домакин отец Максимилиан Балабански. На специално издигнатата за случая сцена в центъра на Раковски младите банатски българи от „Бишновенка“ и младежите от Раковски представиха своя репертоар, допринасяйки за взаимното опознаване.

На 30 април пък в София пристигна ансамбъл „Палукенка“, за да участва в предаването „Сите българи заедно“ на телевизия „СКАТ“, която може да се гледа и в Банат. Ансамбъла за банатски български танци и песни „Палукенка“ е основан от Павел (Пали) Велчев на 3 март 2002 г. и в началото е бил съставен от осем двойки, но впоследствие към него се сформира и група от по-малки деца, който са бъдещото попълнение. С помощта на хореографа Иван Дойков и сега с активното съдействие на Елена Дойчева децата и младежите обогатиха репертоара си с много български народни танци, изпълнявани с голяма любов и ентусиазъм.

Персонална покана за участие в предаването имаше кмета на Стар Бешенов г-н Георги Наков, който разказа на зрителите и на водещия Никола Григоров за историята, народната носия, за обичаите на банатските българи, а младежите от ансамбъла представиха фолклора в действие. Последва вечеря в ресторанта „Сите българи заедно“ и всички участваха в песните и танците до късно през нощта.

На следващия ден, 1 май, тази година Великден за източноправославните, гостите поехме ние от вестник АБАГАР. След кратка разходка из центъра на столицата и литургия в католическия храм „Свети Йосиф“ ги заведохме в Дом АБАГАР в Бояна, където вече се намираха група италиански бизнесмени, живеещи и работещи в София, както и изпълнителния директор на Българската медийна коалиция Димитър Сотиров. След обяда на открито имаше много песни, танци и разговори, които превърнаха пребиваването на гостите в запомнящо се събитие за витошката ни база. Така францисканите в България оказа топъл прием на банатските българи както в град Раковски през април, така и в София през май и гостите се чувстваха като у дома си.

След това ги придружихме и им помогнахме да намерят хотел „Жасмин“ в квартал Симеоново, където бяха гостоприемно посрещнати от собственика, за който се говореше, че бил банатски българин от Бърдарски геран, което пролича и от инициативата му да заведе цялата група същата вечер на ресторант и да им осигури незабравими спомени от пребиваването в София.

На 2 май всички взехме участие в организирания от певеца Илия Луков празник и опита да се направи „Най-дългото хоро на света“ за Книгата на рекордите на Гинес, което събра 11 000 участници и вместо регламентираните седем минути продължи повече от половин час около храм-паметника „Александър Невски“.

Банатските българи откриха, със замах и характерното за тях привличане на всички погледи, концерта, който продължи през целия ден с изпълнения на огромен брой състави от България и съседните държави. А чуждестранни туристи постоянно искаха да се снимат с момичетата на ансамбъл „Палукенка“, защото носията на българите в Банат се отличава със своята пищност и уникалност.

Изпратихме гостите към 17 часа и се разделихме с увереността, че този път раздялата няма да е за дълго, защото те вече планират да идват в България през лятото - на самостоятелни турнета и летувания, организирани със съдействието на Министерството на образованието. Разстоянията се скъсяват и комуникациите зачестяват, за да ни покажат за пореден път, че банатските българи няма да се изгубят и ще продължават да се намират и разпознават едни други по всички кътчета на света.

Светлана КАРАДЖОВА

ДНЕВНИК

(Продължава от 6 стр.)

щи главния акцент.

Подмамени от лъжливи слънчеви откоси на 27-ми, решихме да посветим следобеда на свиждане с праабагареца Христо Попов, който предстоеше да отпътува за САЩ. Срещата се състоя в мецанина на хотел Радисън на опашката на коня (срещу Народното събрание). Току що приключваше последния транш от интервю за Абагар, по въпроси на Светлана Караджова с оглед бъдещ профил в следващ наш брой. Гостувахме си допълнително цял час, когато се разделихме - той към националния театър, ние до Дома на книгата на площад Славейков. От дипломата Велизар Енчев получихме брой от новия му вестник „Независим“ с молба за мнение, а от философа Дамян Дамянов - историята на един огорчен интелектуалец.

В края на месеца съсредоточихме нашата дейност в град Плевен, в отговор на една молба на отците францискани, наскоро поели духовната отговорност за католическото население в големия град. Пристигнахме с обществения транспорт (който е най-евтиния и най-сигурен навсякъде по света) около обяд, когато бяхме поети от домакина отец Станислав Жеминski. След като ни настани на квартира в дома на францисканите на ул. Георги Кочев, направихме кръг в града с цел да раздвижим интереса на културния елит към събитието, за което бяхме дошли - поредния колоквиум Абагар- и като първо митрополията, където оставихме специална покана за дядо Игнатий, за информация и в знак на уважение. В 17 часа решихме да посетим една от най-малките католически общности в България, банатчаните в Брегаре. Рухващата им църква, въпреки някои пресни опити на ремонт, продължаваше жалко да се руши в средата на буренясало сметище. За отмора седнахме в райската градина на банатчаните Гюра Михайлов и съпругата му Петра Чуканова, не виждали свещеник от близо година, но все още не загубили надежда да видят възстановена старата си църква.

На 31-ви ни настигнаха в Плевен нашите сътрудници Светлана Караджова и Надежда Маркова. Заедно посетихме строежа на новата катедрала Св. Богородица Фатимска, понастоящем в застой поради неустойки и неуредици, които в момента се изясняват. Очаква се скоро да се превърне в мощен фар на католическото присъствие в България. За щастие оправданото ни разочарование от ситуацията лесно се разсея когато навлязохме в прохладата на каньона Кайлъка. Както четете тук на друго място в 17 часа в Галерия „Светлин Русев“ се състоя XXXVIII Международен колоквиум Абагар, Виж също рубрика Errata.

In Memoriam

Епископ Йоаким Хербут
(1928-2005)

Само напоследък разбрахме за кончината на един добър наш приятел и почитател на абагарската идея, монс. Йоаким Хербут, поел грижата за скопските католици, сред които и важен процент източнообрядни македонци, нерядко свързани със съдбата на Българската католическа църква от източен обред. По произход украинец, роден в семейството на източнообреден свещеник през 1928, той е хиротонисан за епископ през 1969 г.. Използвайки относително по-голямата толерантност на югославските власти, успя да установи по-преки връзки със Светия престол и поместните църкви на Запад, използвайки ги също в полза на католическата църква в България. При него необичайно се разрасна българското общество на Сестрите евхаристинки, приютени в епархията му. През октомври-декември 1982 г. с негова благословия четири сестри от това общество „дадоха рамо" на Дом Абагар в Рим през един доста критичен период, през различни години ни гостуваха както той лично, така също духовници и семинаристи от неговата епархия, някои от тях останали силно привързани към нас.

ВЕСТИ

Пол Рикьор ни напусна

На 92-годишна възраст ни напусна един от водещите съвременни християнски философи, Пол Рикьор (1913-2005). Роден в протестантско реформаторско семейство (френски калвинисти) той бе силно повлиян, както признаваше, от мисълта на френския католически мислител Еманюел Муние (1905-1950). В издирванията си на религиозна тема прилагаше критериите на феноменологията, разчертавайки религиозните символи, за да постигне по този начин значителна логичност и систематичност в представянето на християнските догми - въпреки че оставяше най-често също вратички на проблематичност и недоказаност, даже на съмнение по заключенията си. През 2003 г. папа Йоан Павел II му отреди петгодишната международна религиозна награда „Павел VI", с високото признание на заслугите му в областта на отношенията между вяра и разум, философия и теология. Сред по-известните съчинения на Пол Рикьор най-често се споменават двутомната му „Философия на волята" (1950-1960), „Върху интерпретацията. Есе за Фройд" (1965), „Конфликтните интерпретации. Есе за херменевтиката" (1969), „Живата метафора" (1975), тритомната „Време и разказ" (1983-1985).

Забрани

На 23 април в Риад (Саудитска Арабия) бяха арестувани 40 пакистански християни, временно пребиваващи в страната, за това, че участвали в богослужение в частен дом. Операцията е била извършена от специалната религиозна полиция „мутава", натоварена със спазването на забраната на всякакъв друг култ освен сунитския в местния му вахабитски вариант. Не е все още известно каква ще бъде съдбата на арестуваните. Епизодът представлява едно затягане на религиозната политика в Саудитска Арабия, тъй като доскоро се считаха забранени само службите на публични места, а се толерираха тези в частни домове, клубове и посолства. Пакистанските власти, уведомени за случилото се, досега не са предприели никаква акция в защита на своите съграждани.

Репортери без граница.

ABAGAR
Bulgarian Catholic Magazine
Year XIV, Number 6 (162) June 2005

COVER: The da Vinci Code.

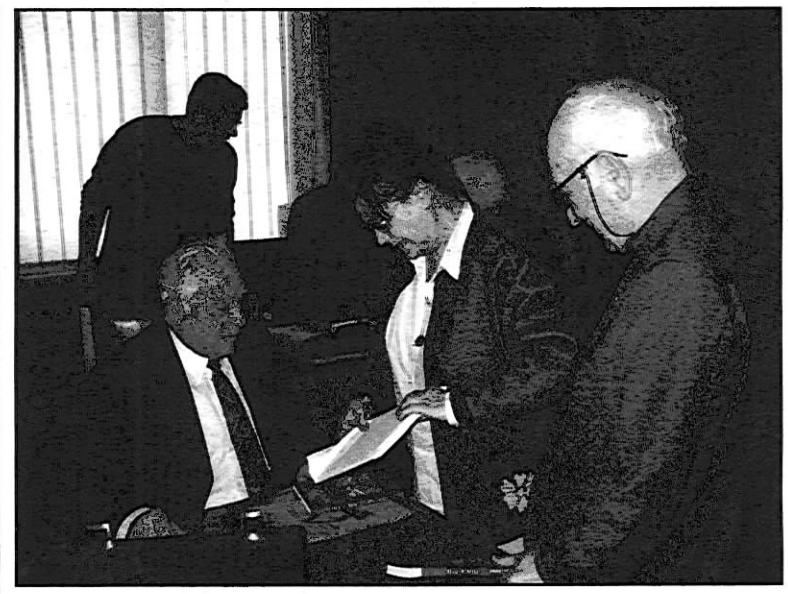
EVENTS: The XXXVIIIth Colloquium Abagar; Visitors from Banat.

A PROFILE: Maximilian Balabanski.

IN MEMORIAM: Bishop Ioakim Herbut (1928-2005).

OUR RUBRICS: Book Reviews. Errata. Our Diary for May 2005.

Книги с посвещение

Виж Дневник, 26 май.

АСЕН ЧИЛИНГИРОВ (Съставител), **Готи и гети. Изследвания**, Поредица Брегалница I (Изд. „Знези екс куо Вулгарес", София 2005) 231 стр.

По въпроса за готите този вестник през 2003-2004 предложи страниците си на редица есета на Росен Милев, появили се също в един или друг формат в Литературен Форум, сборник Готите и сборник Вулфила. Повдигнатите тогава въпросителни очевидно са стимулирали и горния съставител да се изкаже по темата. Прави го в представената тук книга (Виж Дневник 26 Май). В обширен предговор (стр. 5-25) г-н Чилингиров оспорва голяма част от мненията на Милев като им противопоставя свои, в последствие подкрепени с един собствен материал, *Готи и гети*, от който е заимствано заглавието на сборника, и шест приноса на изследователи от миналото: Ганчо Ценов, Сергей Леснов (три приноса), Фердо Шишич, Божидар Пейчев и Георги Сотиров.

Основно спорът с Милев се състои в това, че в продукцията си той изхождал от становището за германския произход и културна принадлежност на готите, широко споделена в историческата наука на Запад, докато Чилингиров поддържа тезата за основно тракийската им идентичност чрез отъждествяването им с древните гети - как и защо ще намерите в подбраните откъси на приведените автори, решени да припишат на по-близки до тях среди историческите заслуги на готите.

ЕМИЛИЯ МОМЧИЛОВА - СТЕФКА ХРУСАНОВА, **Българска академия на науките. Членове и ръководство (1869-2004). Справочник** (Българска академия на науките - Централна библиотека, София 2005) 352 стр., с богат снимков материал (портрети) в текста.

Един справочник на най-високата научна институция в България, който, освен помагало, представлява също галерия от портрети и енциклопедия от данни за културния живот на страната в течение на 135 години, от Възраждането до днес. Представени са с основните им житейски параметри всички титуляри на престижното звание - членове, почетни членове и членове-кореспонденти. Сред тях са и някои със специално отношение към Абагар, като проф. Иван Дуйчев. В отделен списък са чуждестранните членове на БАН от 33 различни страни, с извънредно голям брой представители на руската, съответно съветската наука. Сред тях е и един католически епископ, Йосип Щросмайер(1815-1905). Сетил ли се е някой да го възпомене във връзка със стогодишнината от смъртта му на 8 април 2005?

МАРИЯ СПАСОВА-ШЕЙМЪС ШОРТАЛ, **Отец Ленард Боил. В търсене на светеца** (Двуезично издание „Абагар"-Велико Търново, София 2005) 102+102 стр., плюс 6 страници илюстрации извън текста.

Отец Боил, вече известен на българската общественост с откритието му през 1963 г. за местонахождението на мощите на св. Кирил, си заслужаваше една достойна монография в България. Настоящото издание до известна степен удовлетворява това пожелание. С определено антологичен характер, то събира разновидни материали, които осветляват доста различни аспекти от битието и дейността на големия учен. Най-интересното за българина е собственият му разказ за локализирането на реликвите на равноапостола Кирил, изчезнали от първоначалната им гробница в римската базилика Сан Клементе в продължение на повече от век и половина (1797-1963). Със събитието читателите на Абагар бяха запознати още през 1993 г., когото го описахме доста подробно по ръкопис, предоставен ни своевременно от откривателя (Виж брой 9, 1993; виж също некролога му в брой 1, 2000). За пръв път се появяват в новата книга откъси от доклади, водени по него от българските служби. В следващо издание добре е да се преведат по-компетентно някои ватикански титулувания и да се провери транскрипцията на лични имена и фамилии от и на латиница както в текста, така и в снимковия материал.

ERRATA CORRIGE

Прекалихме със смирението

○ Сигурно водени от дух на смирение в предишния брой сме сгафили с номерирането на поредните два колоквиума Абагар: те не са XXXV и XXXVI от поредицата, а XXXVI и XXXVII, следователно представения в този брой Плевенски колоквиум е XXXVIII от серията, стартирала през есента на 1994 г.

○ Погрешно сме определили фамилията на Тери Скиаво, нещастницата, предадена на гладна смърт по искане на съпруга й. По рождение тя е Шиндлер, по мъж - Скиаво, а не обратното. Родителите й, Боб и Мери Шиндлер, пледирали неуспешно пред съда да бъде оставена жива, бяха приети на аудиенция от новия папа Бенедикт XVI на 17 май.

Абагар 1 католически вестник

Главен редактор: Архим. професор Георги Ендъров, основател на вестника (1991)

Редакционен съвет: проф. Светлозар Ендъров; магистър на богословието Фани Серафимова; магистър на изкуствата (иконография) Стефка Славчева-Михел; магистър на изкуствата (електронна графика) Анета Шишманова-Риналди; магистър на филологията Светлана Караджова; магистър на каноническото право Максимилиан Балабански; дипл. художник Лудвиг Пенев.

Адрес на редакцията: ул. Бялата чешма 5, София 1616, Бояна или П.К. 248, София 1606

Телефон: 8559107

E-майл: abagar@ofmconv.org
abagar1@abv.bg

Печат: Печатница „ЕМПАСТ", тел. 945-04-36